

¡BOMBA!

Amazon se hizo al loco
dizque ajustando sus normas;
fallaron sus plataformas,
y este diario, por poco

K'uintsil

Jueves 23 de octubre de 2025

CAMPECHE · YUCATÁN · QUINTANA ROO · AÑO 11 · NÚMERO 2591 · www.lajornadamaya.mx

Jo'op'éel bix u tsikbalta'al yóok'ol kaab: u balts'amil Xwáay pool, jo'olbesa'an tumen Socorro Loeza

Yaan ba'ax úuchben yéetel túumben ku chiikpajal kéen ila'ak jo'otúul ko'olel t'inik u nook'o'ob ka'alikil u tsikbaltik u kuxtalo'ob. Socorro Loezae' u yojel; bix u yúuchul ba'al ich naje' -p'o', chuuy, chaakal- noj ba'al. Tsikbal ti'al u múul beeta'al ba'ax k'a'abéet. Tu balts'amil Xwáay poole', ku machkubáaj maya tsikbal yéetel u yóol jo'otúul ko'olel.

Xwáay poole', úuchben tsikbal ku yu'ubal ich maaya

kaajo'ob; juntúul ba'al ku máan u kaxt u wiinkilal saatal, ba'ale' te'el cha'ana' mina'an k'aak'as ba'ali'. Wíinik le ku chiikpajalo'; wiinkilalo'ob ku ch'iijil, ku káajal u jatsikubáaj ti' u máakil, ku máan u kaxt u yóolo'ob.

Le jo'otúul máak ku chiikpajal te'el balts'ama' ku chuknultikubáajo'ob te'elo'. Yaane' mina'an u na'ob, yaane' mina'an u paalal. Yaane' ma' ts'o'oka'an u beeli', yaane' ts'o'oka'an u beel. Tuláakalo'obe'

yaan bix tu na'ataj u kuxtal, yaan bix úuchik u piitjo'oltik yaj óolalo'ob.

Óok'o'ote' ku tíip'il kéen p'aatak t'aane' mix ba'al ku ya'alik. Ku yúuchul óok'ot ka'alikil u cho'obol ba'al, u cha'akal janal, u le'ebel nook'. Ki'iki' óol yéetel muuk'e' ku chiikpajal te'el óok'oto'. Naje' -yáax kúuchil tu'ux ku yu'ubal k'i'inalile' ku ch'a'ak u muuk' kéen k'uchuk yiknal uláak'o'ob. Ba'ale' ku yila'al xan u k'a'ananiil

u jóok'ol máak u kaxt ba'ax ku taal tu paachil k'iin, ba'ax ku yúuchul yéetel yaabilaj, wa bix u máan kuxtal táaxnel tu'ux ma' u k'ajóol máaki'.

Ich ka'ap'éel t'aan u yúuchul le balts'ama'. Ma' k'a'abéet u sut t'aanil u maayaili', tu juunal ku ye'esa'al ba'ax u k'aat u ya'alej.

Xwáay poole' leti'e' tu'ux ku núupul tsikbal yéetel wiinkilal. Junmúuch' ko'olelo'ob ku múul yantalo'ob ti'al u k'ubiko'ob ba'ax yaan ti'ob: t'aan, péek yéetel óol.

ts'íib yéetel oochel: Teresa Espinasa / P 19